

Рецензія на дисертацію
Решетілова Георгія Олександровича
«Розвиток циркулярної економіки регіону»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – соціальні та
поведінкові науки за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність дослідження. Циркулярна економіка фокусується на відновленні ресурсів, рециклінгу відходів і використанні відновлюваних джерел енергії та є перспективною концепцією антикризового розвитку провідних країн світу, яка забезпечує оптимальне використання ресурсів, зменшення навантаження на навколишнє середовище, формує виважену споживчу поведінку. Безумовно, ефективна реалізація моделі циркулярної економіки потребує активної взаємодії усіх стейкхолдерів, зростання рівня їх соціальної відповідальності, імплементації прогресивного світового досвіду. Впровадження циркулярної економіки допоможе створити умови для сталого розвитку регіонів України та формування їх соціально-економічної безпеки. Саме тому, тема дисертації є актуальною.

Ступінь наукової обґрунтованості результатів, сформульованих в роботі, їх наукова новизна. Наукова новизна отриманих результатів полягає в розробці теоретико-методичних та практичних підходів щодо розвитку циркулярної економіки регіонів. Автором *вперше* обґрунтовано системний підхід реалізації моделі З-В (value - цінність, venture-ризик, velocity-швидкість), яка характеризує соціальну інклузивність, як компоненту циркулярної економіки, що дає можливість реагувати на потреби різних верств населення незалежно від їх фізичних, фізіологічних та інших особливостей, забезпечити сталий розвиток регіонів.

Структура і зміст дисертації. Дисертація присвячена обґрунтуванню концептуальних зasad, удосконаленню теоретико-методичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо розвитку циркулярної економіки регіону.

Основні результати дисертаційного дослідження були апробовані на науково-практичних конференціях. Усі положення наукової новизни та основні результати дослідження Решетілова Г. О. опубліковані у 15 наукових працях, а саме: 5 статей у наукових фахових виданнях України; 5 публікацій у виданні, що входить до науково-метричної бази Scopus та 5 публікацій у матеріалах конференцій. Перелік опублікованих праць за темою дослідження у повному обсязі відображає зміст дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 160 сторінки. У тексті дисертації розміщено 16 таблиць, 27 рисунків.

В *першому розділі* запропоновано авторське поняття «циркулярна економіка» і розглядається як спосіб економічного розвитку, де цінність продуктів, матеріалів і ресурсів зберігається якомога довше, а відходи значно зменшуються або виключаються (с. 32). Виокремлено три цикли циркулярності (с.27-29); наведені основні компоненти циркулярної економіки (с.41-42). В роботі узагальнено існуючі системи індикаторів циркулярної економіки (п.1.3)

та встановлено, що систему індикаторів циркулярної економіки доцільно будувати з урахуванням впливу внутрішніх і зовнішніх чинників; обґрунтовано систему інструментів для вимірювання циркулярної економіки (с.54-55).

В другому розділі охарактеризований економічний розвиток регіонів України за основними показниками (п.2.1) та вказано, що спостерігається негативні тенденції щодо динаміки виробництва у промисловості, аграрному секторі економіки, будівництві та освоєнні капітальних інвестицій. Визначені основні екологічні проблеми регіонів України (с.71-72). Акцентовано увагу, що ситуація в соціально-економічній безпеці регіонів в Україні є мінливою, хоча вона полягає лише в невеликій зміні в позиціях між областями в їхньому рейтингу (с.89-91).

У третьому розділі досліджені європейські практики формування циркулярних бізнес-моделей та перспективи їх впровадження в регіонах України (п.3.1). Запропоновано на регіональному рівні створити прототип, функціонуючої в Німеччині Ініціативи циклічної економіки Німеччини (CEID), яка допоможе Україні успішно реалізувати принципи циркулярної економіки (с.106-107). У роботі обґрунтовано доцільність створення регіонального освітнього хабу при Миколаївському національному аграрному університеті (с.117-118). Обґрунтована необхідність впровадження картування відходів (Waste Mapping) у громадах (с.119-121). Доведено доцільність створення «Зеленої ради» в територіальних громадах (с.121-122), визначені основні її завдання. Визначені пріоритети розвитку екологічного страхування в Україні в системі розвитку циркулярної економіки з можливістю варіативності управлінських та економічних рішень (п.3.2). Окреслено переваги впровадження екологічного страхування, зокрема в частині державного, бізнесового та споживчого механізмів (с.133, рис.3.8).

Практичне значення наукових результатів. Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що розроблені наукові та методичні положення, висновки та рекомендації збагачують теорію і практику щодо розвитку циркулярної економіки регіону. Теоретичні висновки та науково-практичні рекомендації автора безпосередньо використано і впроваджено в діяльності: Миколаївської обласної військової адміністрації; Дорошівської сільської ради; Березанської селищної ради; Миколаївського національного аграрного університету.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертаційній роботі, є достатньо логічними та змістовними, викладені на належному теоретико-методичному рівні з використанням сучасних наукових підходів щодо розвитку циркулярної економіки регіону.

Дискусійні положення до дисертації. Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження необхідно висловити окремі зауваження та дискусійні положення:

1. В таблиці 1.4 представлена система інструментів для вимірювання циркулярної економіки, яка поділена на академічні та неакадемічні інструменти. Бажано було б вказати переваги практичного застосування запропонованої системи.

2. В п.2.2 здійснюючи аналіз індикаторів розвитку циркулярної економіки, окреслено основні екологічні проблеми регіонів України, однак варто

було б зазначити, які вже кроки здійснюють територіальні громади в контексті сучасного управління відходами на основі принципів циркулярної економіки.

3. Обґрунтовуючи переваги впровадження екологічного страхування, зокрема в частині державного, бізнесового та споживчого механізмів, що буде враховувати реалізацію інтересів всіх груп стейкхолдерів: держави, бізнесу і населення з метою досягнення синергетичного ефекту в умовах розвитку циркулярної економіки, варто було б визначити такі переваги і для регіону.

4. У дисертації автор обґрунтував пропозицій по створенню регіонального освітнього хабу при Миколаївському національному аграрному університеті, є довідка про впровадження вказаних пропозицій. Однак варто було б в роботі деталізувати напрямки роботи такого хабу.

Однак, зазначені дискусійні положення в цілому не знижують загальної позитивної оцінки дисертації.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим нормам. Зміст дисертаційної роботи відповідає заявленій темі дослідження. За змістом положень, результатів та висновків дисертаційна робота відповідає спеціальності 051 «Економіка». Наукові результати дисертаційного дослідження апробовані на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, опубліковані в наукових фахових виданнях України та в наукових періодичних виданнях інших держав, включених до наукометричної бази Scopus. Висвітлення основних результатів виконаного Решетіловим Г.О. дослідження у наукових публікаціях відповідає чинним вимогам, які висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. За результатами аналізу положень і кваліфікаційних ознак представленої дисертаційної роботи є підстави стверджувати, що дисертаційна робота Решетілова Г.О. за якістю та змістом проведених досліджень, рівнем наукової новизни отриманих результатів та їхнім практичним значенням відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії (пп. 5,6,7,8,9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44), а її автор – Решетілов Георгій Олександрович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Рецензент:

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри публічного управління

та адміністрування і міжнародної економіки

Наталія ШИШПАНОВА

Лідійчук Н.О. Шишпанова
запевнюю.
Зроблені стежі зб.
Марія Крамова

